

Commentaar op Wetsvoorstel Wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden

Op 5 februari 2014 is een internetconsultatie gestart met betrekking tot het wetsvoorstel 'Wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden'. Het Register Belastingadviseurs (hierna: RB) heeft met belangstelling kennisgenomen van dit wetsvoorstel. Naar aanleiding hiervan maakt het RB graag gebruik van de mogelijkheid om hierop een reactie te geven.

1. Algemeen commentaar

Het RB is positief over de mogelijkheid die erfgenamen bij zuivere aanvaarding krijgen om te verzoeken om ontheffing van de verplichting om een onverwachte schuld met eigen vermogen te voldoen. Het RB wijst er op dat ook een spiegelbeeldige situatie zou kunnen bestaan, namelijk dat een onverwachte bate opkomt. Gedacht kan worden aan de erfgenaam die vanwege het negatieve saldo van de nalatenschap, gekozen heeft de nalatenschap te verwerpen. Als er dan onverwacht toch een (substantiële) bate blijkt te zijn, bijvoorbeeld een onverwachte prijs in een loterij waaraan de erflater deelnam, zou het evenwichtig zijn dat de erfgenaam dan een mogelijkheid heeft om terug te komen op de oorspronkelijke verwerping van de nalatenschap. Het RB geeft in overweging om hier ook een mogelijkheid voor op te nemen.

2. Ten laste van 'eigen' vermogen

Uit de voorgestelde wettelijke bepaling volgt dat de erfgenaam die de nalatenschap zuiver heeft aanvaard, ontheffing kan vragen van de verplichting een onverwachte schuld af te lossen met eigen vermogen, wanneer hij hiermee wordt geconfronteerd. Bij de beoordeling of ontheffing wordt verleend, heeft de rechter een redelijke mate van beoordelingsvrijheid.

Het RB merkt op dat de erfgenaam bij zuivere aanvaarding van een nalatenschap een bepaalde situatie veronderstelt. Hij gaat uit van een bepaalde verkrijging. Door de onverwachte schuld, verandert de omvang van de oorspronkelijke verkrijging echter. De ontheffing die de erfgenaam kan krijgen, kan echter slechts gedeeltelijk worden geëffectueerd, namelijk voor zover de verkrijging negatief wordt en voor zover de schuld daardoor ten laste van 'eigen' vermogen gaat. Daarbij dient een vergelijking te worden gemaakt tussen twee erfgenamen die beiden hebben aanvaard en beiden worden geconfronteerd met een onverwachte schuld, waarbij de ene erfgenaam na de onverwachte schuld een positief erfdeel overhoudt, en de ander een negatief erfdeel. Waar de erfgenaam in de tweede situatie wél een beroep kan doen op de regeling, kan de eerste dat niet, terwijl voor de eerste erfgenaam gevoelsmatig sprake is van eenzelfde achteruitgang. Dit lijkt een ongelijke behandeling van vergelijkbare gevallen.

Verder moet worden opgemerkt dat de regeling naar de mening van het RB een zeer beperkte uitwerking heeft omdat deze slechts toepasbaar is voor zover de verkrijging negatief wordt en daardoor ten laste van het eigen vermogen van de erfgenaam komt. Gedacht kan worden aan de situatie dat de erfgenaam met de oorspronkelijke verkrijging een eigen schuld aflost, bijvoorbeeld de hypotheekschuld. In de situatie dat de verkrijging krachtens erfrecht positief blijft nadat de onverwachte schuld opkomt, kan de erfgenaam volgens de letterlijke tekst geen gebruik maken van de voorgestelde regeling. Ook in deze situatie moet de erfgenaam dan met eigen geld de onverwachte schuld voldoen, terwijl dat geld er mogelijk niet is. Het geld van de verkregen nalatenschap zit hierdoor in het huis, wat tot gevolg zou hebben dat de woning zou moeten worden verkocht. Het RB geeft dan ook in overweging om de voorgestelde regeling te verruimen.

Uit de Memorie van Toelichting blijkt dat de rechter een redelijke mate van beoordelingsvrijheid heeft. Naar de mening van het RB zouden de omstandigheden van de erfgenaam hierbij zorgvuldig moeten worden meegewogen. Uitgaande van het voorbeeld dat hiervoor is beschreven, namelijk dat de erfgenaam het verkregen vermogen heeft aangewend voor de aflossing van de hypotheekschuld, treden er namelijk ook zeer grote gevolgen op. Zo zal de erfgenaam extra kosten moeten maken om de aflossing ongedaan te maken of een nieuwe lening aan te gaan om de onverwachte schuld te voldoen. Een ander gevolg is dat de rente voor deze nieuwe financiering voor de inkomstenbelasting niet aftrekbaar is. Immers, deze lening is niet aangegaan voor de eigen woning.

3. Negatieve nalatenschap

In de situatie dat een erfgenaam een nalatenschap zuiver heeft aanvaard en de nalatenschap negatief blijkt te zijn, moet de erfgenaam het eigen vermogen aanwenden om de schulden van de nalatenschap te voldoen. Ook als er in die situatie een onverwachte schuld opkomt, kan de erfgenaam volgens de tekst van de voorgestelde regeling een beroep doen op de regeling.

Op pagina 4 van de Memorie van Toelichting is aangegeven dat de erfgenaam (slechts) de mogelijkheid krijgt om ontheffing te vragen, in situaties dat het saldo van de nalatenschap alsnog negatief wordt door de onverwachte schuld. Naar de mening van het RB betreft dit een meer beperkte uitleg van de voorgestelde regeling ten opzichte van de tekst. Daarom vraagt het RB om een meer uitgebreide verduidelijking van de toepassing van de regeling.

4. Omschrijving 'onverwachte schuld'

De regeling kan slechts worden toegepast als de erfgenaam bekend wordt met een onbekende schuld. Het RB merkt op dat het mogelijk is dat een erfgenaam het bestaan van een schuld en haar omvang ten tijde van het overlijden kent, maar dat de omvang achteraf (substantieel) hoger blijkt te zijn.

Vanwege de formulering van artikel 4:194a BW, lijkt de regeling in die situatie niet toepasbaar. Immers, het moet volgens de letterlijke tekst gaan om een schuld die onbekend was.

Op pagina 4 van de Memorie van Toelichting is aangegeven dat het moet gaan om een schuld die de nalatenschap niet kende en niet behoorde te kennen op het moment dat de nalatenschap zuiver werd aanvaard. Hiermee wordt verwezen naar het begrip 'goede trouw'. Deze zou ontbreken als de erfgenaam bekend is met de schuld.

Het RB geeft in overweging om erfgenamen de regeling ook toe te laten passen in de situatie dat het bestaan van een schuld weliswaar bekend is, net als de omvang hiervan, maar de omvang achteraf onverwacht hoger blijkt te zijn. Ook in die situatie kan namelijk worden gesteld dat de erfgenaam te goede trouw is.

Verder wijst het RB er op dat een erfgenaam op grond van onderzoek weliswaar ter ore is gekomen dat er sprake is van een schuld, maar de omvang hiervan niet duidelijk komt vast te staan doch slechts bij benadering kan worden vastgesteld. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat het bestaan van een schuld bekend is maar de erflater en de schuldeiser discussie hadden over de hoogte hiervan. Volgens de letterlijke tekst zou de voorgestelde regeling ook in die situatie niet kunnen worden toegepast. Het RB geeft in overweging ook in die situatie de regeling wél toe te passen.

5. Zuivere aanvaarding

Op pagina 2 van de Memorie van Toelichting (paragraaf 1) wordt aangegeven dat het gaat om erfgenamen die bewust hebben besloten tot zuivere aanvaarding. Uit deze bewoordingen leidt het RB af dat erfgenamen die de nalatenschap impliciet hebben aanvaard, hier niet onder vallen en geen gebruik kunnen maken van de mogelijkheid tot ontheffing. Gedacht kan worden aan erfgenamen die bijvoorbeeld beschikken over zaken van de nalatenschap of vorderingen van de nalatenschap hebben geïnd. Dergelijke erfgenamen zijn zich veelal niet bewust van de gevolgen (impliciete zuivere aanvaarding). Het RB is van mening dat ook dergelijke erfgenamen gebruik zouden moeten kunnen maken van de voorgestelde regeling.

6. Onrechtmatige daad

De regeling kan slechts worden toegepast bij een onverwachte schuld. Uit pagina 5 van de Memorie van Toelichting blijkt dat de regeling ook kan worden toegepast als de erfgenaam vele jaren na het overlijden van de erflater en de afwikkeling van de nalatenschap wordt geconfronteerd met een schuld van de erflater aan een derde die betrekking heeft op de vergoeding van schade.

Het RB wijst erop dat het mogelijk is dat de erflater een procedure tot vergoeding van schade heeft verloren en daarom is veroordeeld tot het vergoeden van schade maar het bedrag nog niet is vastgesteld ten tijde van het overlijden.

In die zin is er weliswaar sprake van een schuld, althans een verplichting, doch is de omvang hiervan nog niet bekend. Ook is het mogelijk dat de erflater op het moment van overlijden in een rechtszaak tot het vergoeden van schade is verwickeld. Op het moment van overlijden is er dus nog geen schuld vastgesteld doch kunnen de erfgenamen voorzien dat er wellicht een schuld zal ontstaan.

Het komt het RB niet redelijk voor als de erfgenaam in de beschreven situaties geen gebruik zou kunnen maken van de voorgestelde regeling. Het RB verzoekt om goed te keuren dat ook in die situaties de voorgestelde regeling kan worden toegepast.

Deze reactie is opgesteld door de Commissie Wetsvoorstellen van het Register Belastingadviseurs. In het bijzonder hebben hieraan bijgedragen B.M. Boerman RB, mr. R.J.M. de Fouw RB, mr. A.T. Pahladsingh RB en dr. R.N.F. Zuidgeest RB.

Culemborg, 13 maart 2014